

3. Кремень В.Г., Биков В.Ю., Ляшенко О.І., Литвинова С.Г., Луговий В.І., Мальований Ю.І., Пінчук О.П., Топузов О.М. Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи: наукова доповідь загальним зборам НАПН України (Київ, 18–19 листопада 2022 р.). 2022. № 4(2), С. 1–49. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4223>

4. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 01.12.2022 № 2807-ІХ. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>

5. Kovalchuk V.I., Maslich S.V., Movchan L.H., Digitalization of vocational education under crisis conditions. *Educational Technology Quarterly*. 2023. № 1. С. 1–17. <https://doi.org/10.55056/etq.49>

ОРШАНСЬКИЙ Назар

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

У сучасній системі освіти особлива увага приділяється формуванню ціннісних орієнтацій учнів, що є невід’ємною складовою розвитку всебічно розвиненої особистості. Уроки технологій відіграють провідну роль у цьому процесі, адже поєднують практичну діяльність із засвоєнням теоретичних знань, сприяючи формуванню не лише професійних, а й морально-ціннісних якостей учнів [1]. Технологічна освіта дозволяє школярам усвідомлювати значення праці, розвивати творчі здібності, критичне мислення та соціальну відповідальність, що визначає необхідність створення спеціальних педагогічних умов для реалізації цих завдань.

Однією з основних умов формування ціннісних орієнтацій є *створення сприятливого освітнього середовища*, яке стимулює активність учнів та підвищує їхню зацікавленість у навчальному процесі. Під цим розуміють не лише належне матеріальне оснащення шкільної майстерні сучасними інструментами, обладнанням, навчальними моделями та цифровими засобами, а й психологічний клімат, який забезпечує комфортну та безпечну взаємодію. У такому середовищі учні відчувають впевненість у власних здібностях, мають можливість вільно висловлювати власні ідеї, ставити запитання, обговорювати різні підходи до виконання завдань та здійснювати творчий пошук. Крім того, сприятливе освітнє середовище передбачає підтримку взаємоповаги, колективної роботи та індивідуального підходу до кожного школяра, що дозволяє розвивати соціальні компетентності та формує позитивне ставлення до навчання та практичної діяльності [2].

Не менш значущою педагогічною умовою є *використання інтегрованих підходів у навчанні*, що сприяє формуванню цілісного світогляду учнів та розвитку міжпредметних компетентностей [3]. Уроки технологій мають природний зв’язок із іншими навчальними дисциплінами, такими як математика,

фізика, інформатика, природничі науки та художня освіта. Така інтеграція дозволяє учням усвідомлювати взаємозв'язок між різними сферами знань, розвивати логічне та критичне мислення, а також оцінювати практичну значущість здобутих знань у реальних життєвих і професійних ситуаціях. Наприклад, при виготовленні виробу з металу чи дерева школярі застосовують математичні обчислення для визначення розмірів деталей, враховують фізичні властивості матеріалів, такі як міцність, гнучкість або термостійкість, та дотримуються технологічних принципів обробки, забезпечуючи точність і якість виконання роботи. Інтеграція знань з інформатики дозволяє використовувати цифрові моделі виробів або спеціалізоване програмне забезпечення для планування та моделювання технологічних процесів, що значно підвищує ефективність навчального процесу та сприяє формуванню відповідального ставлення до власної діяльності.

Акцент на практичну, продуктивну діяльність виступає однією з ключових педагогічних умов ефективного формування ціннісних орієнтацій школярів. Виконання практичних завдань на уроках технологій не обмежується механічним відпрацюванням навичок; воно передбачає усвідомлену участь учнів у всіх етапах створення виробу. Школярі отримують можливість не лише закріплювати теоретичні знання, а й самостійно аналізувати власні дії, приймати оптимальні рішення та обирати найбільш раціональні способи виконання завдань. У процесі практичної діяльності учні опановують планування послідовності технологічних операцій, визначають необхідні матеріали та інструменти, здійснюють контроль якості виготовлених виробів і оцінюють їхню функціональність та естетичну цінність. Такий підхід сприяє формуванню відповідальності за результати власної праці, розвитку аналітичного мислення та критичної оцінки. Водночас продуктивна діяльність стимулює творчий пошук, оскільки школярі можуть експериментувати з різними методами обробки матеріалів, декоративними прийомами та композиційними рішеннями. Крім цього, практика дозволяє учням усвідомити зв'язок між теоретичними знаннями та їх практичним застосуванням, що позитивно впливає на формування ціннісних орієнтацій. Школярі починають розуміти значущість точності, акуратності та раціонального використання ресурсів, що, у свою чергу, сприяє розвитку трудової культури, естетичного смаку та відповідального ставлення до власної діяльності [4].

Важливим фактором педагогічної організації є *використання традиційних та інноваційних методів навчання*. Традиційні методи, такі як демонстрація технологічних процесів і практичне відпрацювання навичок під керівництвом вчителя, забезпечують засвоєння базових знань і правил безпечної роботи. Водночас інноваційні методи, включаючи проблемне навчання, проєктну діяльність та інтерактивні технології, стимулюють розвиток творчого мислення, самостійності та критичне оцінювання власних дій [5]. Наприклад, при виконанні проєкту зі створення корисного виробу школярі самостійно обирають матеріали, планують роботу і знаходять шляхи вирішення труднощів, що формує не лише професійні, а й моральні цінності.

Особливу увагу на уроках технологій приділяють *формуванню навичок оцінювання та самооцінювання*, що є невід'ємною складовою процесу розвитку ціннісних орієнтацій учнів. Школярі навчаються критично аналізувати власні дії, визначати сильні та слабкі сторони виконаної роботи, порівнювати отриманий результат із початковим задумом або запланованими критеріями якості. Такий процес не лише дозволяє учням усвідомлювати власні досягнення та недоліки, а й стимулює самостійне мислення та відповідальність за результати діяльності. Учні розробляють стратегії для покращення якості виробів, коригують свої дії під час виконання завдань і набувають навичок раціонального планування подальших кроків. У результаті формується системне уявлення про процес творчої праці, здатність до самоконтролю та готовність до постійного вдосконалення, що є ключовими елементами розвитку ціннісних і практичних компетентностей [6].

Взаємооцінювання та групова робота виступають ефективними інструментами розвитку соціальної відповідальності та комунікативних навичок учнів. У процесі спільної діяльності школярі навчаються аргументовано обґрунтовувати власні оцінки, сприймати і враховувати думки інших, домовлятися та координувати спільні дії. Такий підхід сприяє формуванню здатності до конструктивного критичного мислення, коли оцінка роботи однокласників проводиться об'єктивно і з урахуванням критеріїв якості, а не особистих уподобань. Крім того, взаємооцінювання дозволяє учням усвідомлювати власну роль у груповій роботі, стимулює почуття відповідальності за результат колективної діяльності та розвиває навички взаємоповаги й співпраці. Такий досвід формує у школярів ціннісні орієнтації, пов'язані з етичними нормами, взаємодопомогою та соціальною активністю, що є невід'ємною частиною їхнього загального розвитку та підготовки до свідомого життєвого вибору.

Значним ресурсом для формування ціннісних орієнтацій учнів виступає *активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес*. Використання цифрових інструментів дозволяє школярам не лише створювати 3D-моделі виробів та працювати з електронними проектами, а й отримувати оперативний доступ до додаткових джерел інформації щодо властивостей матеріалів, технологічних процесів та сучасних виробничих практик. Завдяки цьому розширюються можливості для самостійного дослідження, аналізу і порівняння різних технологічних рішень, що стимулює розвиток критичного мислення та відповідальності за прийняті рішення. Крім того, цифрові платформи і програмні засоби дозволяють інтегрувати навчання з реальними виробничими ситуаціями, що підвищує мотивацію учнів і сприяє усвідомленому засвоєнню професійних і життєвих цінностей, зокрема раціонального використання ресурсів, точності та якості виконання роботи [7].

Педагогічна майстерність вчителя є ключовою у процесі формування ціннісних орієнтацій. Учитель виступає не лише як носій знань, а як наставник, організатор та консультант, який створює умови для творчого пошуку, підтримує ініціативу учнів і стимулює розвиток їхніх здібностей. Своєчасна підтримка, конструктивне підкріплення результатів роботи та індивідуальний підхід до

кожного учня забезпечують формування у школярів позитивних ціннісних установок та мотивацію до подальшого розвитку.

Таким чином, педагогічні умови формування ціннісних орієнтацій на уроках технологій включають комплекс взаємопов'язаних заходів: створення сприятливого освітнього середовища, інтеграцію знань із різних предметів, поєднання теорії та практики, застосування традиційних і інноваційних методів навчання, формування навичок самооцінювання, впровадження інформаційних технологій та виховання культури праці. Реалізація цих умов забезпечує всебічний розвиток особистості школяра, формує ціннісні орієнтації щодо праці, науки та творчості, а також підготовлює учнів до свідомого професійного і життєвого самовизначення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко В.І. Педагогічні умови розвитку ціннісних орієнтацій учнів у технологічній освіті: монографія. Слов'янськ: ДВНЗ ДДПУ, 2018. 156 с.
2. Кузнецова Н.П. Інноваційні методи навчання на уроках технологій: навч. посіб. Харків: ХНПУ ім. Г. Сковороди, 2020. 112 с.
3. Пагута М.В. Інтегроване навчання у технологічній освіті. Молодь і ринок. 2014. № 6. С. 64–72.
4. Соловйова М.В. Практична діяльність як засіб формування ціннісних орієнтацій. *Молодий вчений*. 2021. № 2. С. 98–104.
5. Іваненко О. Т. Проблемне та проєктне навчання у технологічній освіті. Трудова підготовка в рідній школі. 2009. С. 34–37.
6. Яценко Л.С. Самооцінювання та взаємооцінювання учнів: теорія та практика: монографія. Київ: УДУ імені М.П. Драгоманова, 2020. 184 с.
7. Гриценко В. І. Інформаційні технології у технологічній освіті: метод. посіб. Харків: Фоліо, 2021. 143 с.
8. Левченко Г. Виховання культури праці у школярів: монографія Київ: Пед. думка, 1998. 144 с.

ОШУРКО Володимир

викладач вищої категорії

Бродівського фахового педагогічного коледжу

імені Маркіяна Шашкевича

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ КРЕСЛЕННЯ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ІКТ

Теоретико-методичні аспекти професійного зростання сучасних педагогів можна розглядати через декілька ключових аспектів. Перш за все, це адаптація освітніх стратегій та програм до нових реалій, зокрема, розробка навчальних курсів, методичних розробок, використання інноваційних педагогічних методів та технологій, які дозволяють забезпечити доступ до якісної освіти навіть у складних умовах. Використання віртуальних та дистанційних засобів навчання, інтерактивних платформ та онлайн-курсів може стати ключовим елементом забезпечення неперервності освітнього процесу.